

De lærde Skoler.

I. Befordringer og Afgang.

Den 18 Junii d. A. er Cand. Theol., Jørgen Meldal Arentz, beskikket til Adjunct ved Cathedralskolen i Bergen istedet for den til Klokker ved Korskirken i Bergen kaldte Adjunct Bahl.

Under samme Dato er Adjunct ved Helsingørss lærde Skole, Peter Georg Bohr, i Raade entlediget fra dette Embede, og i hans Sted Cand. Theol. og Alumn. Sem. pædag., Simon Meisling, dertil beskikket.

Under samme Dato ere hidtilværende Lærer ved Latinskolen i Bordingborg, Peter Rudolph Wolf, og Cand. Theol., Johan Nicolai Schow, udnævnte til Adjuncter, begge ved Middelskolen sammesteds.

Den 23 Julii d. A. er Doctor Theologiæ og Professor Joh. Henr. Tauber efter Ansøgning i Raade og med Pension entlediget fra sit Embede, som Rector ved den lærde Skole i Roeskilde.

II. Nogle Efterretninger om de umiddelbare Følger, Krigsurolighederne have havt for nogle lærde Skoler.

I. Kiøbenhavns Skole.

(meddeelt af Hr. Rector Nissen.)

Saa snart Fienderne havde giort Landgang i Sieland i Nærheden af Hovedstaden, var Skoleunderviisningens ordentlige Gang forstyrret. Vel forsøgte Skoleraadet, der ei kunde vide, hvor længe Byens Besleiring kunde vare, men ønskede saa meget som muligt at afværge den skadelige Indflydelse af Underviisningens Standsning paa Disciplenes Fremgang og Sædelighed, adskillige Gange paa at fortsætte Læretimerne, uagtet Fiendtlighedernes Udbrud; men var ikke saa heldig at opnaae sit Viemed, da deels ikke blot de fleste Lærere, men endog ikke saa af de ældre Disciple, formedelst deres Indtrædelse i de forskjellige militaire Corpser til Byens Forsvar, i hvilke nogle vare indgangne af Frygt for Presning, andre af Letsindighed, der under disse Omstændigheder ei lod sig styre, hindredes fra at møde paa Skolen, og deels mange Forældre lode deres Børn blive hjemme af Frygt for den Fare, der kunde finde Sted, under saadanne Omstændigheder, ved at lade dem gaae til

og fra Skolen. — Underviisningen fandt derfor ifkun Sted enkelte afbrudte Dage, efterat Landgangen var skeet, og selv disse Dage kun til liden Nytte formedelsk den Eindets Udspredelse og Urolighed, Byens og dens Indvaaneres Stilling forarsagede, og som de enkelte Bombe- og andre Skud forøgede. Et Par Dage for Bombardementet den 2den Septemb. standsede den ganske.

Ved den Tid, som opkom ved Bombardementet, ødelagdes Skolens Bygning tilligemed Inventarium, Bibliothek, fysisk og naturhistorisk Apparat, foruden Rectors, Overlærer Muntzes, Professor Meyers og Adjunct Weinschencks Boliger med deres Indboe. — Hr. Overlærer Muntze mistede desuden under Bombardementet sin venstre Arm.

Strax efterat Capitulationen var sluttet, vantes det Ønske, at den afbrudte Skoleunderviisning igien kunde begynde, og det blev af Rector i Adresseavisen bekiendtgjort i Midten af September, at man var omhyggeligen betænkt paa, at sætte den i Gang igien, og havde grundet Haab om, dertil at erholde det fornødne Locale. — Det var da nemlig i Omhandling med Waisenhuus-Directionen, at erholde dertil nogle Værelser i dens Gaard i Storkeblomstergaden No. 6, hvor Skolen fik til Brug

Univ.- og Skole-Annalet 1808 1. B. 3

5 Læsestuer i 2den og 3die Etage ind til Gaarden, foruden et Værelse i 3die Etage til Archiv og et til Afbenyttelse for Rector, som, af Mangel paa anden Bolig, maatte opholde sig paa Frederiksberg i et Par Værelser, hans Familie til Sommerophold havde havt før Kientlighedernes Begyndelse. — Underviisningen begyndte da der Torsdagen den 1ste Octob. f. N. — Paa et Par Disciple nær, hvis Forældre før Bombardementet vare bortreiste med deres Børn, var Disciplenes Antal det samme, som forhen.

At Underviisningen har især i Naturhistorien og Physik maattet lide under Tabet af disse Videnskabers Apparater, er naturligt; imidlertid er det Alleruundværligste heraf alt nu anskaffet til Brug ved samme, ligesom ogsaa de for Skolens øvrige Lærere nødvendige Bøger ere indkøbte.

Waisenhuus' Directionen havde kun overladt Skolen ovennævnte Leiligheder til Rytaar; imidlertid forblev den dog i samme indtil Paaske da den indflyttede i forrige Præsteresidentse ved Trinitatis Kirke, hvor tillige Rector anvistes Bolig.

2. De øvrige Skoler.

(af forskellige Indberetninger.)

I Helsingør's Skole ophørte Underviisningen ganske Torsdagen den 13 Aug. 1807, efter at den allerede nogle Dage i Forveien havde været forstyrret ved de foruroligende frigeriske Aspecter. Da endelig Faren blev mere truende og man ventede, at Uveiret først vilde bryde ud over Helsingør, flygtede Disciplene hver til sit, og af Lærerne nogle til Frederiksborg andre til Kiøbenhavn. Tvende af dem bleve dog paa Stedet, den ene, som Capitain ved det borgerlige Artillerie, den anden som Huusfader og boesat Mand i Byen. Efter fire Ugers Forløb, da Capitulationen igien havde aabnet Kiøbenhavns Porte, og de fleste Disciple havde indfundet sig, tog den fuldstændige Underviisning sin Begyndelse Mandagen den 14 Septemb. Dog havde imidlertid Rectoren, der noget tidligere end de andre Lærere var kommet hjem fra Frederiksborg, saavelsom Capitain Ruja, begyndt et Par Timers Underviisning daglig med de tilstædeværende Disciple. Skolebygningen er under Urolighederne aldeles ikke bleven sat i Requisition til noget militært Brug.

I Roeskilde Skole, hvis Sommerferier endtes, da Krigsurolighederne begyndte, standsede

Underviisningen betydeligt. I Ferien vare nogle af Lærerne bortreiste, andre bortsiernede sig, da fiendtlige Tropper vare i Anmarsch. Formedelst Nærheden af Krigsbegivenhedernes Skueplads og flere Læreres Graværelse var Skolen en Tid ganske opløst, og først da Byen, efter nogen Tids Forløb, fik fast Indquartering, begyndte Underviisningen igien.

I Wordingborg blev Middelskolens Bygning i Winter af den paa Stedet høistcommanderende Officer sat i Requisition til Magazin for Krigsammunition, hvortil den endnu først i Junii Maaned d. A. benyttedes. Men Underviisningen blev derved ikke afbrudt; thi hver Lærer gav Underviisning i sin Bopæl, hvilket stedse pleier at skee om Winteren, da denne Skolebygning, hvis Forbedring endnu ei har kunnet foretages, ikke er forsynet med Kaffelovne.

I Nykøbing paa Falster blev den gamle Skolebygning, der egentlig kun er den ene Etage af Raadstuebygningen, den 4 Junii d. A. af Øvrigheden overladt til Sygehuus for de i Egnen indquarterede Militære, til hvilket Brug den endnu anvendes. Da Skolen allerede den Gang havde tilkøbt sig en anden Gaard, og derhen var forflyttet, er Underviisningen herved aldeles ikke bleven forstyrret.

I Odense Cathedralsskole maatte i Slutningen af Marts Maaned d. 21. standses med Læsnungen, saalænge de fremmede Troppers Giennemmarsch varede, da deels de udenbys Disciples Huusværender forlangte at giøre Brug af deres Værelser til de fremmede Troppers Indquartering, og disse Disciple derfor maatte reise hjem til deres Forældre eller Familier, deels Skolebygningen, efter Requisition af Stedets Commandantskab, var bleven indrømmet de spanske Tropper til Hovedvagt. Den 29 s. M. var dog Underviisningen igien begyndt, og den 1ste Junii vare ved de franske Troppers bortreise alle Skolens Værelser ryddelige gjort for de Værelser, som der vare oplagte, og Underviisningen fortsattes da ligesom før i de sædvanlige Værelser. Gymnasiet's Local var brugt til et Depot, og i Juni Maaned befandt sig endnu et betydeligt Vare-Oplag i sammes store Auditorium.

I Nyborg vare siden 5 Febr. d. 21. de ældre, men for Tiden ubenyttede, Læsestuer i den lærde Skoles nederste Etage requirerede til Fournagemagazin for vore egne Tropper, og fra 15 April anvendtes de til samme Brug af de fremmede, der i Byen indquarterede, Militære; dog foranledigedes derved ingen Standning i Underviisningen, der har et andet Interimslocal.

I Ribe Skolebygning har fra den 17 April til den 3 Junii d. A. en Stue i nederste Etage været benyttet til Brødmagazin for de franske Tropper, mod en Leie af 2 Rdlr. Ligeledes er paa en Deel af Skolens Loft blevet oplagt 164 Td. Hvede mod 2 fl. pr. Td. i maanedlig Leie. De egentlige Læsestuer saavelsom Adjuncternes Værelser ere blevene urørte, og Underviisningen aldeles uforstyrret.

I Fredericia lærde Skole leed Underviisningen i Marts Maaned en betydelig Standsning ved de fremmede Troppers Indquartering. Skolebygningen blev indrømmet til Interims-Engenhuss, hvortil den har været brugt til 1ste Junii d. A., og de Adjuncter, som boede paa Skolen, maatte strax flytte ud. Til Interimsbenyttelse for disse og deres Underviisning have Skoleforstanderne leiet nogle Værelser i Byen for 25 Rdlr. indtil næste Michelsdag.

I de øvrige Byer, hvor lærde Skoler ere, har hverken Underviisningen været afbrudt eller Skolebygningerne været satte i Requisition, uden forsaavidt Rectorerne, hvor de have fri Bopæl, have maattet dele Indquarteringens Byrde med andre boesatte Borgere.

III. Necrologie.

(Meddeelt af Hr. Rector Stougaard i Aarhus.)

Den 7de Mart. d. A. døde i Aarhus Professor Thure Krarup, forhen Rector ved den latinske Skole sammesteds. Han var fød paa Deiberglund, en Herregaard ved Ringkjøbing, den 16 Novemb. 1739. I sit første Ungdom og indtil det 17de Aar blev han privat underviist først af sin ældre Brøder Christen Krarup, og siden af Niels Bygum Krarup, der døde som Consistorialassessor og Provst i Hierm. Herred i Ribe. Stift. I sit 17de Aar blev han sat i Aarhus Latinske, og af Skolens daværende Rector Hr. Justitsraad Worm antagen i den saa kaldte Mesterlectie 1756. Efter 2 Aars Forløb blev han dimitteret til Academiet, hvor han underkastede sig de academiske Examina, og erholdt i dem alle den bedste Character. 1765 blev han, efter foregaaende Examen, Magister, og samme Aar Collega ved Aarhus Cathedralskole. 1769 blev han Conrector ved samme Skole, og 1772 Rector designatus, og forrettede baade Rectors og Conrectors Embede fra Pindsedag 1775 til Mortensdag 1777, da Skolen fik en Viceconrector. I Aaret 1789 tiltraadte han det virkelige Rectorat, og forestod dette Embede til i Aaret 1805, da svækkede Siæls og Legems Kræfter nødte ham til at søge Hvile, som og allernaadigst blev ham

tilstaaet tilligemed en aarlig Pension og Professors Character.

Han var tvende Gange gift: første Gang med Ane Sophie Bildsøe, en Datter af Biskop Bildsøe, og sidste Gang med Frederike Bryndum, hans nu efterlevende Enke. Begge hans Ægteskaber vare uden Børn, og dog var han aldrig børneløs: fire Brodersønner og to af hans første Kones Familie skulde ham alt som Fader, foruden adskillige Fremmede, som deels logerede i hans Huus, og deels bleve privat underviiste af ham.

Saaledes var hans hele Liv Arbeide og Opofrelse af Siæls og Legems Kræfter til andres Bedste; men hans Arbeide bar og herlige Frugter: det vidne de mange Mænd næsten i alle Stænder, som gik ud fra hans Skole, og nu tildeels beklæde vigtige Embeder i Landet. Hans Character var ædel og trefast: hans Omgang blid, simpel og jevn; han søgte aldrig at stille sig til Skue, og blev derfor maaskee ei sielden misfiendt; han trøstede alle, som toge deres Tilflugt til ham i Livets de mange haande Forviklinger, og hjalp, hvor han kunde hjælpe. Han bedrøvede ingen før ved sin Dod.

Hans ved Trykken bekiendtgjorte Skrifter ere følgende:

Disp. qua diversæ fabulæ de Saturno explicationes conciliantur. Havn. 1762. 8.

Dispp. II. de fontibus fabularum gentilium. ibid.

1764 & 1765. 4.

Programma: Series Conrektorum Arhusiensium.

Alburgi 1770. 4.

Sørgetale over Hr. Jørgen Dee, fordom Biskop over
Aarhus Stift. Aalborg 1789. 8.

IV. Skolebygninger.

Det hidtilværende Skolelocal i Nykøbing paa
Falster var et af de allersletteste og ubequæmmeligste
i hele Landet. Det udgjorde ingen Bygning for
sig selv, men bestod af den nederste Etage i en af
Kirkens Sideskøje, var lidet, og formedels de tykke
Mure, det lave Loft og de smaa Vinduer temmelig
mørkt. I Bygningens hvælvede Kioldere og en
mørk Gang ved Siden var Stadens Fængsel, og
i den anden Etage ovenover Raadstuen. Da her
ikke alene ugentlig holdtes Byeting og Forligelses-
commissioner og desuden til forskjellige Tider Land-
milicesessioner, Søe: Enroulleringer o. s. v., men
endog det borgerlige Militære her foretog sine Baa-
benøvelser, saa ofte Veiret var ufordeclagtigt eller
Exerceerpladsen smudsig, saa maatte denne Forbin-
delse med Raadstuen være til stor Uleilighed og
Hindring for Underviisningen i Skolen, saa meget
mere som der kun var enkelt Loft imellem begge

Etager. Underviisningen havde derfor ofte i Sessions- og Exerceringstiden maattet udsættes. Da desuden Kirken rager saa høit op over Bygningen, at den nødvendig brækker visse Vinde, saa forarsagedes derved ofte i Skolen en saadan Raskelovnsrøg, at baade Lærere og Disciple maatte forlade den.

Medens der tænktes og arbejdedes paa at anskaffe Skolen et andet hensigtsmæssigere og værdigere Local, tilbød sig dertil en særdeles bekvem Leilighed, da Enkefrue Justitsraadinde Hinkeldey tilbød at afhænde til Skolen den af hende selv beboede Gaard i Nykøbing med dertil hørende Gaardsrum og Have. Denne Gaard, beliggende paa Byens Hovedgade, er i Aaret 1786 opført af Grundmur, og bygget med ligesaamegen Soliditet som Smag, og i enhver Henseende paa det bedste vedligeholdt. Til den store Hovedbygning, som bestaar af to høie Etager foruden Kielder, stode endnu toetages Eideskøje af samme Bygningsmaade. Den nederste Deel af det reelle Gaardsrum har paa hver Side en lang Bygning, hvori findes Stalde, Vognremise, Brændhuus og endeel andre Bequemmeligheder. Af disse to Bygninger er Gavlen Grundmur, Resten nyt Bindingsværk, og midt imellem dem er Port og Udgang til Stranden og til Gaardens ligeoverfor liggende Have. Saadan var den Bygning, som blev Skolen tilbudet for en Kjøbsum af 15000 Rdlr.,

Kaffeløvnene iberegne, og paa Vilkaar strax at tiltrædes til 1 Maj 1808.

Efterat have ved Overlæg med Bygningssyndige forviiset sig om, at denne Priis ikke var ubillig, indstillede Directionen til allerhøieste Approbation, at bemeldte Gaard maatte kjøbes til Skolebygning for den lærde Stiftsskole i Nykøbing. Det behagede derefter Hs. Majestæt under 23 Aug. d. A. at bifalde bemeldte Gaards Kjøb for den Sum 15000 Rdlr., imod at den til 1 Maj d. A. til Skolen skulde aftrædes.

Denne Skole, hvis Disciples Antal siden Reformens Indførelse i Oct. 1806 er voxet fra 14 til 32, har da nu saaledes faaet sin Trang til en bedre Leilighed afhiulpet, at saavel Underviisningen er forskaffet et stort og smukt Local, som Rector en bekvem og rummelig Bopæl. Paa hvad Maade den gamle Skolebygning kunde udbringes til nogen Fordeel for Skolen, er ikke endnu afgjort. For nærværende Tid bruges den til militært Hospital.

Formedelt Mangel paa Plads have udenlandske Efterretninger i dette Hæfte maattet forbigaaes.

Trykfeil

i fjerde Hæfte for 1807.

G. 333 Lin. 23 f. A. læs d. A. eller 1807.

i første Hæfte for 1808.

G. 62 Lin. 2 hoc l. hæc.

— — — 6 verborum l. vim verb.

— 125-126 i Noten give de Linier, som følge paa de latinske Ord, ingen Mening, fordi Quantitets tegnene mangle over de danske Ord. Naar den danske Læser vil over de til Exempel anførte danske Ord tænke sig hiine anbragte saa urigtigt som muligt, og derefter indrette Udtalen, saa forstaaes det, som nu er utydeligt.

i nærværende Hæfte.

Sidetallene 341 til 388 ere urigtige istedet for
241 til 288

G. 205 Lin. 17 bliver l. bliver

— 206 — 13 Blessuer l. Blessurer

— 226 — 8 og 9 det Ubehagelige: at l. det Ubehagelige i, at

— 228 — 9 og 10 Nedsat l. nedsat

— 233 No. 1. Suidmægtig i Rentekammeret l. Suidmægtig i Rentekammeret og Compagniechef ved H. M. Kongens Livcorps

— 248 No. 18 Cotrolleur l. Controllenr

— 264 No. 24 de Ord: Adjunct ved den lærde Skole i Nykøbing paa Falster henføres til No. 26 eller Navnet Christian Betz

— — No. 34 Parien l. Pasien

— 270 No. 4 Auditor l. Compagniechef ved H. M. Kongens Livcorps

— 271 No. 26 de Ord: Cancelliesecretær og Undercancellist i Cancelliet henføres til No. 27

— 317 — 12 insuments l. instruments

— — — 22 consitution l. constitution

— 329 — 14 Warro l. Varro

— 333 — 27 Stede l. Steder

— 336 VII. l. VI.

